

eredő tartozásokra vonatkozhatik, melyek az időben keletkeztek, mikor a pénz stabilitását elvesztette, vagy elveszteni kezdte, mert 1924. év előtt a pénz értékének „bekövetkezett változását” széles e világon senki sem látta, vagy láthatta, akár milyen nagy tudós, közgazdász, vagy előrelátó kereskedő volt. Ugyanezen gondolat szolgálatában áll a tv. 14. §-a, mikor a jogfentartással elfogadott fizetésteljesítésekről beszél.

Hát akkor hogyan kerülnek mégis az elévülés határára lévő 10—30 éves tartozások valorizálása iránti keresetek a bíróság iuris dictioja alá? Itt tehát nem áll fenn a hitelezői késedelem? Hogy nem ily követelések érvényesítése céljából hozatott az 1928:XII. t.-c. azt bővebben nem kell a törvény szövegéből magyarázni.

Amde a rendes kereskedelmi élet is ellene mond a 20—30 év óta porlepte könyvekből exhumált követelések valorizációs érvényesítésének. Minden bejegyzett kereskedő, vállalat, részvénytársaság évente mérleget csinál. A kétes követeléseket leírja, mert különben a mérleg irreális. Ha tehát az 1914-et megelőző időben néhány évig, nem próbálta behajtani, úgy evidens, hogy ezen követelések érvényesítéséről lemondott-nak kell vélelmezni, bár a vélelem nem jogelemesztő hatályu, de a hosszú időn át való nem szorgalmazása a követelés érvényesítésének legalább is oly hitelezői késedelem, mely a valorizációt kizárja. Ily követelések átértékelése még akkor sem fedi a 12. § gondolatvilágát, ha felperes „követelésének érvényesítésében indokolatlan késedelmét” azzal óhajtja kiparizolni, hogy állítólagos egyszerű levelekben az utolsó két év alatt néhányszor felszólította adósát teljesítésére, de ezt megelőzőleg a háborus időt beszámítva 14—25 év alatt nem tett semmit, sok esetben 20—30 év előtt elrendelt végrehajtásokat sem foganatosította, dacára, hogy ezt minden akadály nélkül megtehetette volna.

Maga az 1928:XII. t.-c. a közgazdasági helyzet egy szűk-ség törvénye, alkalmazása a legnagyobb körültekintést igényel, mert az orvosság előírt adagokban egészséget hoz, helytelenül alkalmazva még megölheti a testet.

Dr. Szegő Ferenc.

Biztosítási díj, mint dologi teher. A K. T. 484. §-a és az 1927:X. t.-c. rendelkezéseinek egymással ellentétes nézőpontja olyan helyzetet teremtett, melynek következményeképpen egyesek kénytelenek nem vállalt kötelezettségeket viselni, illetve consensus nélkül szerződéses viszonyba lépni. Az idézett törvényhely értelmében ugyanis, ha a biztosítási szerződés tartama alatt a biztosított tárgy tulajdona másra megy át, vagy a biztosítási szerződés is minden joggal és kötelezettséggel együtt az új tulajdonosra száll át. A szerződés átszállása a biztosító beleegyezése nélkül is megtörténhetik,

hacsak ennek ellenkezője a biztosítási szerződésben ki nem köttetett. A kárbiztosítás „általános biztosítási feltételei“ — melyek lényegükben minden biztosító társaságnál egyformák — e tekintetben úgy intézkednek, hogy a társaság akkor viseli a kockázatot az új tulajdonossal szemben is, ha az intézet a tulajdonosváltást függetlenül tudomásul veszi, vagyis a kötvényt egy pótkötvény kapcsán az új tulajdonos nevére írja át. Amennyiben ez az új tulajdonos a neki kikézbizosított függelékét átveszi, úgy természetesen nincsen jogvita, mert ezzel a concludens tényrel magára vállalta a szerződésből őt terhelő kötelezettségeket és ezzel szemben jogos igénye van az őt megillető előnyökre is. A helyzet azonban másképpen alakul — vagy legalább is kellene, hogy alakuljon — ha az új tulajdonos a függelék átvételét megtagadja, tehát nem nyilvánít ki szerződésmegkötésre irányuló akaratot.

A K. T. 484. §-ának intenciója az volt, hogy a biztosító ne zárhassa ki egyoldalúan a kockázat viselését, ha a biztosított tárgy tulajdonosának személyében változás történt, ezért rendelkezett úgy, hogy a jogok — a biztosító beleegyezése nélkül is — átszállnak az új tulajdonosra és az is természetes, hogy ezeknek a jogoknak megfelelő kötelezettségek átszállását is elrendeli, miután a biztosítási díj fizetése a kockázatviselés elengedhetetlen feltétele. Ennek a rendelkezésnek a K. T. teljes érvényének idejében semmi hátrányos következménye nem lehetett, mert a 485. § — azóta hatályát veszített — 4. pontja értelmében a szerződés a díj egyszerű nemfizetése által megszűnik. Az 1927:X. t.-c. azonban a több évre kötött biztosítási szerződés ily módon való megszüntethetőségét eltörölte, úgy hogy a K. T. 485. §-ának 4. pontja hatályát veszítette és a biztosítási szerződés csak a tartam lejártával szűnik meg, miáltal a biztosító díjkövetelését per útján érvényesítheti. Így tehát a szerződés átszáll az új tulajdonosra ma is, de ez elesett attól a lehetőségtől, ami a 484. § megszerkesztése alkalmával még rendelkezésre állott, hogy a szerződést a díj egyszerű nemfizetésével megszüntesse. A K. T. 484. §-a tehát létrehozhatott egy olyan jogügyletet, melyben az egyik fél szerződési akarata hiányzott, de ez a szerződés meg is szűnt akkor, amikor a biztosított azt kívánta. Ezzel a K. T. elérte azt, hogy a biztosított tárgy elidegenítése e szerződés évfordulója előtt történt — mikor is a régi tulajdonos a folyó biztosítási időszaki díjat már az esetek legnagyobb részében megfizette — a biztosító az új tulajdonossal szemben is viselte a kockázatot, mindaddig, míg az évforduló bekövetkeztékor ez a díj kifizetését meg nem tagadta és ezzel a biztosítási szerződést meg nem szüntette. Miután az 1927:X. t.-c. életbelépte után a biztosítottnak ez a szerződés megszüntető mód már nem állott rendelkezésére, ezzel a Novella a K.

T.-vel ellenkezésbe került, mert míg a 484. § a biztosított javára ennek érdekében, ennek akaratától függően és csak a látszat szerint cogensen rendelkezik, addig az 1927:X. t.-c. 5, 8, és 12. §§-nak alkalmazásával csak a biztosító részesül előnyben, miután a díjat évenként per utján követelheti egészen a szerződés tartamának lejártáig az új tulajdonostól is, míg ennek ezzel szemben felmondási joga nincs. Ez a tény pedig azt jelenti, hogy az új tulajdonos köteles elődjének szerződéséből folyó terheket viselni és akaratnyilvánítás nélkül sőt kifejezett nem akarása ellenére egy nem általa kötött szerződésből kifolyóan teljesíteni.

A birói gyakorlatnak oda kellett volna törekednie, hogy a K. T. és az 1927:X. t.-c. között fennálló ellentétet kiegyenlítse úgy, hogy az egyik félnek se okozzon indokolatlan hátrányt, amit a 484. § szándékára való hivatkozással könnyen megtehetett volna, miután a K. T. szerkesztése alkalmával magától értetődően senki sem számolhatott előre a többéves kárbiztosítási szerződések jövőben bekövetkező felmondhatatlanságával és így azzal, hogy harmadik személyek akaratuk ellenére hosszú tartamu szerződéses viszonyba kényszerüljenek.

A birói gyakorlat nem kialakult ebben a tekintetben. Az esetek általában két részre oszthatók, olyanokra, ahol az új tulajdonos tud a biztosítási szerződésről, de nem akarja magára nézve kötelezőnek elismerni és olyanokra, ahol a vevő egyáltalában nem is tud a biztosítási szerződés létezéséről.

Az előbbi esetben — bár felsőbb bírósági döntés tudomásunk szerint még nincsen — a bíróság (másodfokon is a Törvényszék, mint fellebbezési bíróság) a vevőt, amennyiben a szerződésről tudott, a K. T. 484. §-ára való hivatkozással a biztosítási díj megfizetésére kivétel nélkül kötelezte, bár ez a biztosító által nevére kiállított függelék — kényszerkötvényt — nem fogadta el. Sőt tudomásunk van olyan — bár még csak elsőfoku — ítéletről is, amely a biztosítási szerződésről tudomással egyáltalán nem bíró felet a K. T. 484. §-ára való hivatkozással a biztosítási díj megfizetésére kötelezte.

Az ilyen irányban kifejlődő joggyakorlat a K. T. intenciójával került ellentétbe, de ellenkezik a jog általános elveivel is, miután szerződés egyoldalú akaratnyilvánítással nem jöhet létre, holott a jelen esetben az a tény, hogy a biztosító függelék állít ki és ezzel a szerződés fenntartásához való ragaszkodását kijelenti, egyedül bir befolyással a biztosított kötelezettségének megállapítására és így kétoldalú akaratnyilvánításról nem lehet szó. A Magánjogi Törvénykönyv 949. §-a értelmében szerződés létrejöttéhez szükséges, hogy a felek a szerződés minden lényeges pontjára nézve megegyezésre jussanak egymással. Nem lehet vitás, hogy ha a biztosított nem nyilvánít ki akaratot és nem jut minden pontra

nézve megegyezésre, úgy a leglényegesebb szerződésalkotó elem hiányzik és azt bírói ítélet nem pótolhatja, mert akkor a jog a kényszer jellegével fog birni.

Jelen problémával kapcsolatban még az az — itt el sem dönthető — kérdés is felmerülhet, hogy ha a szerződés fennállásáról nem tudó vevő új biztosítási szerződést köt, úgy ez a szerződés a K. T. 471. §-a értelmében tulbiztosítás lesz-e és a két biztosító közül melyik jogosult díjat követelni és melyik tartozik ezzel kapcsolatban a kockázatot viselni.

Miután jelentékenyebb összegű és így jogvitát inkább előidéző kárbiztosítás legnagyobb részét ingatlanokra vonatkozóan jön létre, a helytelenül kifejlődő gyakorlat arra az abszurd — bár esetleg hallgatólagos — megállapításra fog vezetni, hogy a kárbiztosítási díj, az ingatlant mintegy dologi teherként terheli anélkül, hogy a harmadik jóhiszemű személy ennek a dologi tehernek létezéséről a telekkönyvből tudomást szerezhessen, és így a gyakorlat illetően való kifejlődése végeredményben a telekkönyvben való bizalmat sérti meg. A biztosítási szerződés a személyhez fűződik, nem szabad bírói gyakorlatnak oda vezetni, hogy ez valóságos dologi teherként a szerződés lejártáig az ingatlan mindenkori tulajdonosát terhelje, egyedül azon az alapon, hogy ő tulajdonos, mert ez a gyakorlat éppen azzal a törvénnyel kerül ellentétbe, amelyre való hivatkozással az eddigi ilyen értelmű ítéletek napvilágot láttak.

Dr. Fonyó György.

Járásbíróági hatáskör kikötésének értelmezése. Az édesanya 12.000 P értékű ingatlanában fektette gyermekének apai készpénzörökrészét, majd az ingatlant adásvételi szerződésbe öltöztetve másik gyermekére ruházta. — Előbbi gyermek a szerződésnek ajándékozássá minősítése és apai jussának kifizetése iránt perli anyját s az ajándékozott testvért. — Az „adásvétel megtámadása, stb.“ iránti per tárgyában felek kikötötték a járásbíróági hatáskört. — Az elsőbíróági eljárás során meghal az anya és felperes a perben új keresettel követeli az ajándékozott alperes testvértől 3000 P anyai köteles részét is. — Az alperes az új kereseti követelés értéke tekintettel pengátló kifogást emelt s az egységesre tekintettel az egész per megszüntetését kéri.

A felsőbíróság a pernek csupán a kötelesrészt tárgyzó részét szünteti meg, s idevágóan nem honorálja felperesnek következő érveit:

A kötelesrész iránti per két tényezőtől tevődik össze: a szinleltügylettel elvont hagyaték megállapításából és a 3000 P kötelmi igényből. — A szinleltügyletnek megtámadása s ingyenessé minősítése s ez alapon alperesnek ajándékozotti felelőssége közös és azonos alapkérdését képezi úgy az atyai örökrész, mint az anyai kötelesrész iránti pernek, erre pedig